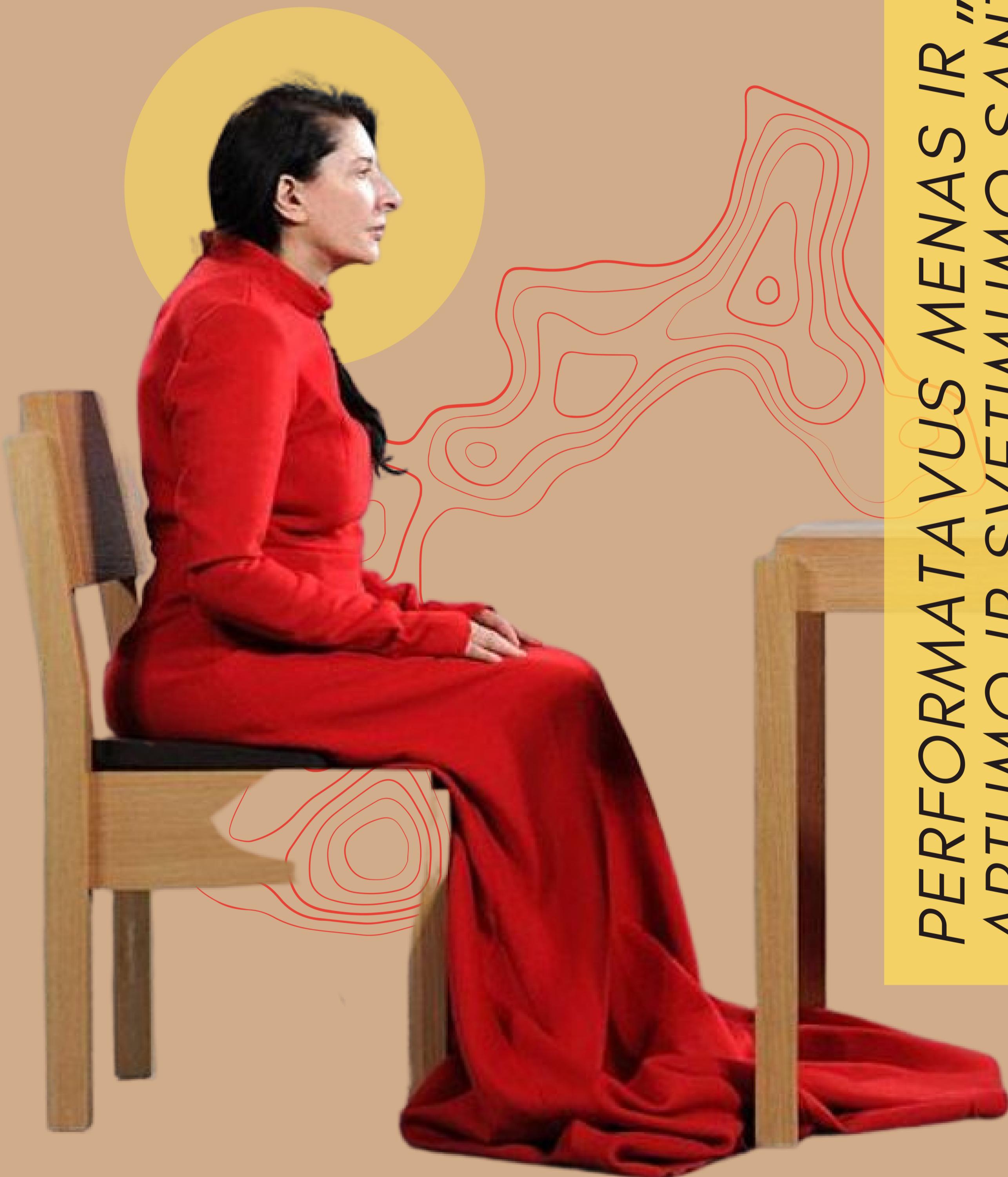


ETIKOS
PAMOKA
SU
**MARINA
ABRAMOVIČ**



PERFORMATIVUS MENAS IR „KITAS“:
ARTUMO IR SVETIMUO SAN'TYKIO
TYRINĖJIMAI

Kasyra performatyvus menas?

Performansas kaip menas buvo pripažintas dvidešimto amžiaus septintajame dešimtmetyje. Jo atsiradimą galima sieti su jvairių kūrėjų individualiais ir grupiniais ieškojimais. N. Boris ir D. Goldberg (2002) knygoje „Performance Art Context“ performansą apibūdina kaip „gyvą meną, kuriamą menininkų“. Performanso menas neturi vieno apibrėžimo, jo apibrėžtis visada yra labai individuali, priklausanti nuo meninės praktikos. Pats terminas performatyvus kildinamas iš anglų žodžio performative → Atlikti (angl. to perform). Anglų kalba – jvykdymas, vaidinimas, postmodernistinio meno rūšis. Bendrais bruožais performanso menas galėtų būti apibrėžiamas taip:

- Performansomenas – tai išanksto apgalvotas, konceptualus veiksmas, kurio pagrindinės išraiškos priemonė yra paties menininko kūnas;
- Dažniausiai performanso meno pasirodymas atliekamas galerijoje ar kitose ne teatro erdvėse;
- Performanso meno pasirodymas vyksta pagal griežtą scenarijų;
- Jis skiriasi nuo hepeningo ir akcijos, nes dažniausia vyksta pagal scenarijų;
- Asmeninė žmogiška patirtis čia susijungia su rituališku veiksmu;
- Performansai gali trukti nuo kelių sekundžių iki kelių dienų.

Menotyrininkė Alberta Vengrytė, kalbėdama apie performanso meną, pabrėžia: „Visada patariu prisiminti: performanso menu siekiama čia ir dabar atliekamais meniniais veiksmais perkeisti tikrovę, atskleisti, kokios alternatyvios, net jei laikinos, estetinės jos formos yra galimos. Publikos j(si)traukimas čia toks pat svarbus kaip atlikėjų veiksmai. Nepaisant to, ar performansas kuriamas gyvai, ar skaitmeninėje, virtualiojoje erdvėje, atlikėjas to siekia užmegzdamas grįztamojo ryšio kilpą – savotiškus autopoetinius idėjų bei tarpusavio reakcijų mainus – su žiūrovais.“ Šią teatro formą sudėtinga apibrėžti vienaplaniskai, dėl jos plačiu raiškos galimybių. Geriausiai pažinti ją galima per konkrečių performanso menininkų individualią kūrybą.*

Klausimai (atsakyti savarankiškai):

1. Ką performanso menas labiau atskleidžia: atlikėjo ar žiūrovo pažiūras?
2. Kaip apibūdintum performansą, kuris „pasisekė“ arba „jvyko“? Kaip atrodytu toks performansas, kuris buvo atliktas, tačiau „nejvyko“?
3. Koks skirtumas tarp performanso, kuris būtų atliktas teatre ant scenos ir performanso, kuris butų atliktas miesto aikštėje? Ar jie vienodi?
4. Sugalvok pavyzdį, kaip performatyvaus meno veiksmas gali „perkeisti tikrovę“?



"Marina Abramović: The Artist Is Present," at the Museum of Modern Art, New York, through May 31, 2010
Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0



„Dalyvauja meninkė“ (2012)

Moderniojo meno muziejuje (MoMA) 2010 m. kovo 14 - gegužės 31 d. įvyko performansas „Dalyvauja meninkė“, kuris truko 700 valandų. Šio performanso metu Abramovič, sėdėdama galerijos viduryje stovinčioje kėdėje, nebyliai „kvietė“ muziejaus lankytojus atsisėsti priešais ją. Taisyklės buvo paprastos: dalyviai, palaikant tik akių kontaktą, galėjo sėdėti kėdėje priešais meninkę kiek norėjo. Abramovič siekė sukurti tiesioginį energijos, emocijų ir sąmonės mainų ryšį su kiekvienu, kuris dalyvavo performanse. Tikslas buvo sukurti labai intymų ir intensyvų patyrimą, kuris peržengtų kalbą ir leistų sutelkti dėmesį į gilų ryšį ir buvimą čia ir dabar, kuris mezgési tarp menininkės ir dalyvio. „Dalyvauja meninkė“ tyrinėjo žmogiško ryšio, pažeidžiamumo ir tylėjimo galios, meno laikinumo ir menininko - auditorijos santykio temas.



Rest energy, 1980 WikiArt (Fair Use)



„AAA-AAA“ (1978)

1978 m. Abramovič ir Ulay sukūrė performansą „AAA AAA“. Šiame performanse abu menininkai stovi vienas priešais kitą ir pravėrė burnas skleidžia ilgus garsus. Pamažu jie vis labiau artėja vienas prie kito iki kol galiausiai vienas kitam pradeda rėkti tiesiai į atvirą burną. Performansas truko 15 minučių, kol nebebuvo įmanoma rėkti. Performanso metu meninkai stengėsi sukurti įtampos kupiną ir provokuojančią atmosferą, kurioje atskleistų jų emocinis pažeidžiamumas, savojo kūno sąveika su kitu, meilės ir agresijos temos.

AAA-AAA, 1978 WikiArt (Fair Use)



"Marina Abramović: The Artist Is Present," at the Museum of Modern Art, New York, through May 31, 2010
Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0



„Dalyvauja meninkė“ (2012)

1. Performanso „Dalyvauja meninkė“ metu, žmonės, atsisėdė priešais meninkę, žvelgdami jai į veidą ir akis, pravirkdavo. Kaip manai, kodėl? Kaip šis patyrimas papildo E. Levino mintį, jog „...santykis su veidu iš karto yra etinis... Veidas reiškia Begalybę. Ji niekuomet nepasirodo kaip tema, ji pasirodo per patį etinį reikšmingumą..“ (Emanuelis Levinas. 1994. Etika ir begalybė. Vilnius: Baltos lankos, p. 87-109).

2. Performansas „Dalyvauja meninkė“ tarsi nurodo tam tikrą šiuolaikinio žmogaus ir jo gyvenimo būdo krizę. Ko gali stygoti šiuolaikinis žmogus?



Rest energy, 1980 WikiArt (Fair Use)



„AAA-AAA“ (1978)

5. Sugalvok du probleminius (moralinius – filsofinius) klausimus M. Abramovič ir Ulay performansui „AAA AAA“.

AAA-AAA, 1978 WikiArt (Fair Use)

Tu esi menininkas.

Performanso pavadinimas:

Aktualizojama moralinė arba
socialinė problema

Meninė idėja

Meninės priemonės

Vieta ir laikas

Dalyviai

Siektinas rezultatas

Socialinis eksperimentas – “ledlaužis”



Performatyvus teiginys

Performatyvus teiginys

Performatyvus teiginys

Kokios kitos probleminės temos ar klausimai siejasi šios pamokos tema ? Nurodyti 3 temas ar probleminius klausimus.

Penkios sąvokos



Reflek sija